

«Tajikistan State University of Commerce»

Course name: National economy

Week:6. Sectoral structure of the national economy, improvement of the theory and practice of sectorization in the republic.

Khojazoda Dilovar Khairuddin

«Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон»
Номи фан: Иқтисоди миллӣ

Мавзӯи: 6. Сохтори соҳавии иқтисоди миллӣ, такмили назария ва амалияи соҳабандӣ дар ҷумҳурӣ.

Ҳоҷазода Диловар Ҳайруддин

Саволҳои лексия:

1. Мазмун ва моҳияти сохтори иқтисоди миллӣ.
2. Таҳлили сохтори соҳавии саноат, таҳассуси корхонаҳои саноатӣ, мавқеъ ва нақши соҳаҳои алоҳидаи он
3. Сохтори соҳавии кишоварзӣ, муаммоҳо ва маҷмӯи чорабиниҳои ба рушди соҳа мусоидаткунанда
4. Сохтори соҳавии нақлиёт ва алоқа. Муаммоҳо ва дурнамои рушди соҳаҳо.

1. Мазмун ва моҳияти сохтори иқтисод:

Бояд қайд намуд, ки рушди самараноки иқтисоди миллӣ аз сохтори ӯ вобастагӣ дорад ва сохтор то чи андоза мукамал бошад, ҳамон қадар ба рушди иқтисод мусоидат менамояд.

Соҳтори иқтисоди миллӣ

Ин таркиби дохилӣ ва пайвастагии соҳаҳо ва узвҳоро ифода намуда, на танҳо ҷиҳати миқдорӣ, балки сифатии онро, вобаста ба таносубҳои дохилӣ инъикос менамоянд. Соҳтори иқтисоди миллӣ чун ифодакунадаи дараҷаи таркибёбии иқтисодиёт мутобиқи шароити замон арзёбӣ мешавад¹.

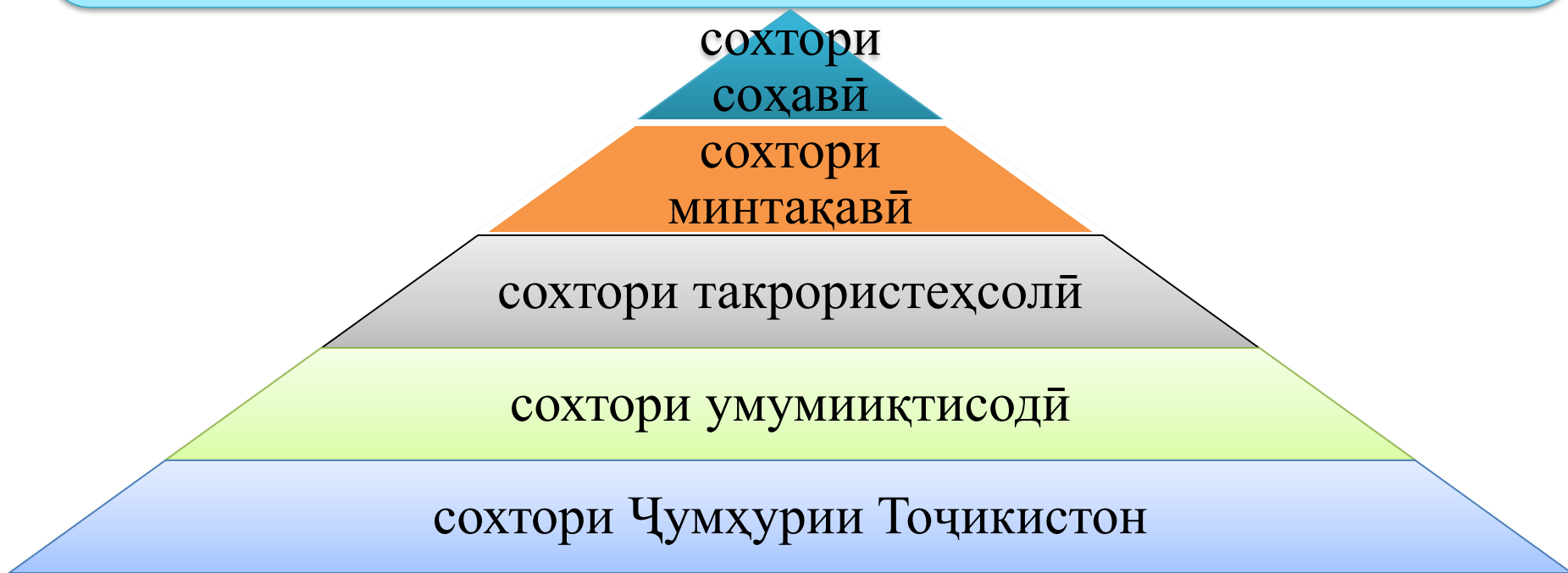
1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 336с.

Ҳолати инкишофёбии сохтор

Сохтор доимо дар ҳолати инкишофу тағйирёбӣ қарор дорад, ки онро ҷунбиши (лағжиши) сохторӣ меноманд. Ингуна ҷунбиш дар шароити бозор бештар дар натиҷаи рақобати бозорӣ ба миён меояд: ҳамчун оқибати муфлисшавии баъзе корхонаҳо ё соҳаҳои иқтисодиёт фаъолияти истеҳсолии худро қатъ мегардонанд, аз руи талаботи бозор баръакс корхонаҳои нави истеҳсоли ва хизматрасонӣ бунёд мешаванд, ки фаъолияти онҳо сохтори истеҳсоли маҳсулот ва хизматро дар минтақа ба кулӣ тағйир медиҳад¹.

1.Национальная экономика: Учебник /Под. ред. Общ. ред. Р.М. Нуреева. –М.: ИНФРА-М, 2009.

Сохтори иқтисоди миллӣ, чи тавре ки қайд карда шуд таносуби миқдори роифода мекунад, -таносуби байни соҳаҳо, байни гурӯҳҳои истеҳсолоти ҷамъиятӣ ё дигар қисматҳои иқтисоди миллӣ. Аз рӯи ин гуна таносубҳои сохторӣ иқтисоди миллиро ба чунин гурӯҳҳо ҷудо мекунанд:

Соҳтори соҳавӣ:

Ин таносуби байни соҳаҳои иқтисодиёти кишварро ба монанди саноат, кишоварзӣ, сохтмон, нақлиёт, алоқа ва ғайра, яъне вазни ҳоси ҳар яки ин соҳаҳо, масалан, дар истеҳсоли маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ ё дар шумораи умумии кормандон муайян мекунад¹.

1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 339с.

Сохтори минтақавӣ:

Иқтисоди миллӣ таносуби минтақаҳои маъмурии мамлакатро, аз ҷумла вилоятҳо, шаҳрҳо, ноҳияҳо, минтақаҳои ҷуғрофӣ (минтақаҳои шимолӣ, ҷанубӣ, кӯҳӣ, водигӣ) муайян мекунад. Ингуна таносубҳо хислатҳои ҷойгиршавии қувваҳои истеҳсолкунандаро дар минтақаҳои алоҳида ва омилҳои тақсимои объектҳои истеҳсолиро муайян мекунанд. Тансубҳои минтақавӣ аз рӯйи ҳаргуна нишондиҳандаҳо –истеҳсоли маҳсулот, шумораи аҳоли, миқдори фондҳои истеҳсоли ё аз рӯйи дигар иқтидорҳои истеҳсоли муайян карда мешаванд¹.

1. Национальная экономика: Учебник /Под. ред. Общ. ред. Р.М. Нуреева. –М.: ИНФРА-М, 2009

Сохтори такрористеҳсолӣ:

Аҳамияташ дар он аст, ки бо ёрии он таносуби бахшҳои истеҳсолӣ ва ғайриистеҳсолӣ, хизматрасони муайян карда шуда, тамоюли инкишофи ин соҳаҳо ва инчунин дурнамои онҳо аз рӯи пешгӯиҳои илмӣ асоснок карда мешаванд¹.

1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 341с.

Сохтори умумииктисодӣ:

Хочагии миллиро аз нуқтаи назари таносубҳои байни истеҳсолот ва истеъмолот, байни истеъмолот ва андӯхт, аз рӯи таносубҳои дигари иқтисодие, ки дар дохили нишондиҳандаҳои макроиктисодии мамлакат ҷой доранд, баррасӣ менамоянд¹.

1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 346с.

Сохтори Ҷумҳурии Тоҷикистон:

Дар шароити бозор таносуби бахши давлатӣ ва ғайридавлатиро аз руи нишондиҳандаҳои гуногуни иқтисодӣ таҳлил намуда, дар бораи инкишофи муносибатҳои бозорӣ, чараҳои хусусигардонии моликият, равнақи соҳибкорию рақобат ва дигар қарбҳои иқтисодӣ маълумот медиҳад¹. Сохтори Ҷумҳурии Тоҷикистон инчунин таносуби табақаҳои алоҳидаи аҳолиро аз рӯи даромади онҳо, таносуби мардуми камбизоат ва сарбизоат, беҳтар намудани шароити зисту зиндагии мардум ва дигар чихатҳои ҳаёти Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳолиро баррасӣ намуда, маълумотҳои зарурӣ пешкаш менамояд¹.

1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 347с.

2. Таҳлили сохтори соҳавии саноат, таҳассуси корхонаҳои саноатӣ, мавқеъ ва нақши соҳаҳои алоҳидаи он:

Саноат яке аз соҳаҳои муҳим ва дар айни замон пешбарандаи иқтисоди миллӣ ба ҳисоб рафта, афзоиши истеҳсолоти саноатӣ имкон медиҳад, ки таъсиси ҷойҳои нави корӣ суръат ёфта, ба ин васила ба ҳалли проблемаҳои камбизоатии аҳолии мусоидат карда шавад. Барои чунин рушд Тоҷикистон дорои имкониятҳои кофӣ мебошад (мавҷудияти канданиҳои ғоиданок, истеҳсоли ҳаҷми назарраси маҳсулоти кишоварзӣ, музди меҳнати на он қадар баланд ва ғайра)¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ, - Душанбе Ирфон, 2018с, 253с.

Такмили сохтори истеҳсолоти саноатӣ:

Дар сохтори истеҳсолоти саноатӣ корхонаи Алюминияи Тоҷикистон бо вазни қиёсии беш аз 40 фоиз нақши асосиро дошта, фаъолияти содиротии он аз тарифҳо ба қувваи барқ, тарифҳои нақлиётӣ нархи гилхок ва алюминий вобаста мебошад. Ҳиссаи саноати кӯҳкорӣ аз сабаби сатҳи на он қадар баланди сармоягузориҳо, хароҷоти назаррас барои коркарди конҳо, даромаднокии пасти корхонаҳои дахлдор, аз нигоҳи техникӣ ба таври кофӣ мучахҳаз набудани онҳо, заминаи сусти институтсионалӣ ва ҳуқуқӣ, маҳдуд будани дастрасии инвесторҳо ба иттилоот ҷавобгӯи нерӯи мавҷуда намебошад¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ,-Душанбе Ирфон, 2018с, 253с.

Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди истеҳсолоти аҳамияти минтақавӣ чиҳати коркарди саноатӣ дорои захираҳо ва (маҳсулоти кишоварзӣ, алафҳои доруворӣ, ангишт, тилло, сангҳои қиматбаҳо, дигар захираҳои моддӣ) ва инфраструктураи зарурӣ мебошад (дар дурнамо, баъди ҳалли проблемаҳои таъминот бо энергия).

Таназзулѐбии маҳсулоти соҳаи саноат:

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки сабабҳои асосии таназзули истеҳсолоти саноатӣ ва суръати нокифояи барқарорсозии он аз инҳо иборатанд: ғунҷоиши на он қадар баланди бозори дохилӣ, қатъ гардидани робитаҳои қаблии кооперативӣ, мавҷуд набудани сиёсати дақиқи саноатӣ, сатҳи баланди танзим; маҳдуд будани таҷриба ва дониш дар соҳаи менеҷменти саноатӣ, маҳсулнокии нокифояи қувваи корӣ (танҳо 45 фоиз аз сатҳи Ҷумҳурии Чин, ду маротиба камтар нисбат ба Полша ва Ҳиндустон); сатҳи баланди фарсудашавии таҷҳизот ва технологияи кӯҳна, мушкил будани дастрасӣ ба сармоя, сифати номатлуби маҳсулоти истеҳсолшаванда; бад гардидани шароити ҳамлу нақл, таъминот бо газ, об, гармӣ ва қувваи барқ¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ, - Душанбе Ирфон, 2018с, 254с.

Ислоҳоти институтионали баши саноат:

Гузариши ислоҳоти институтионалӣ дар баҳши саноат на танҳо ба баланд бардоштани нерӯи мақомоти идоракунии давлатӣ, инчунин ба тақмили системаи идоракунӣ нигаронида шудааст. Инвентаризатсияи иқтидорҳои мавҷудаи саноатӣ ва таҳлили корхонаҳои саноатии хусусигардонидашуда (азнавташқилшуда) имкон медиҳад, ки заминаи иттилоотӣ беҳбуд ёфта, усулҳои баланд бардоштани самарабахшии моликияти давлатӣ таҳия карда шавад¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ, -Душанбе Ирфон, 2018с, 255с.

Қонунгузори дар соҳаи саноат:

Такмили қонунгузорӣ дар соҳаи саноати кӯҳкорӣ ва беҳбуди дастрасии инвесторҳои имконпазир ба иттилоот метавонад ҷиҳати фаъолтар гардидани инвесторҳои мустақим ба ин соҳаи сармояталаби саноат мусоидат намояд¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ,-Душанбе Ирфон, 2018с, 255с.

Соҳибкорони хурди саноатӣ:

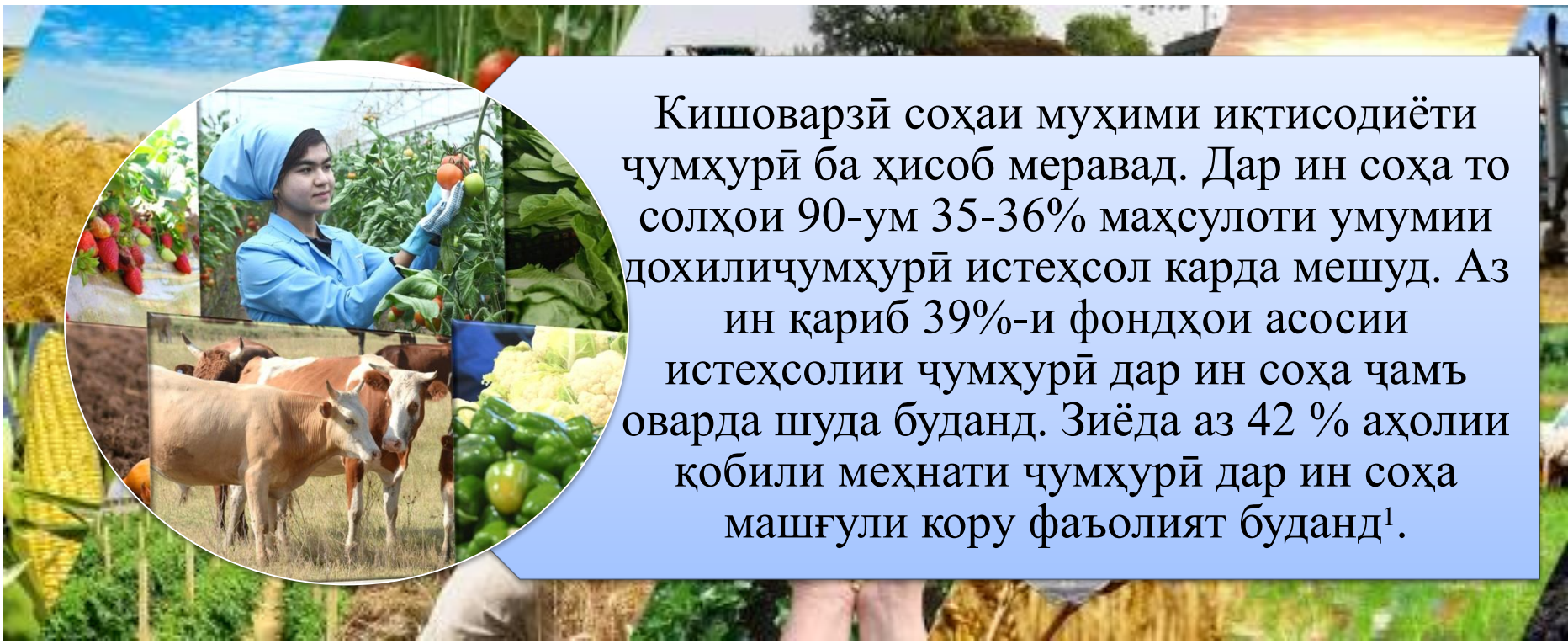
Фароҳам овардани шароитҳои мусоид барои соҳибкори хурди саноатӣ на танҳо шуғли босамарро таъмин менамояд, ҳамчунин метавонад ба рушди умумии саноат ва диверсификатсияи иқтисодиёт мусоидат намояд¹.

Самтҳои афзалиятноки саноат:

Барои истифодаи афзалиятҳои истеҳсолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи вазифаҳои «Дастгирии рушди самтҳои афзалиятноки саноат» маҷмӯи чорабиниҳо пешбинӣ мегардад. Ин тадбирҳо асосан ба пешниҳоди лоиҳаҳои асосии инвестисионӣ барои саноати сабук ва озуқаворӣ, аз ҷумла сохтмони корхонаҳо бо сикли пурраи коркарди пахта ва дигар ашёи кишоварзӣ алоқаманд мебошанд. Дар онҳо ба саноати масолеҳи бинокорӣ, бо дарназардошти афзоиши талабот ба маводи сохтмон аз ҷониби объектҳои сохташавандаи энергетикӣ, роҳсозӣ, дигар объектҳо, инчунин аҳоли таваҷҷӯҳи махсус зоҳир мегардад¹.

Беҳбуди таъминоти объектҳои соҳибкорӣ хурд, инчунин хоҷагиҳои ҳавлигӣ бо энергия метавонанд ба татбиқи лоиҳаҳо оид ба истехсоли таҷҳизот барои тавлиди энергияҳои алтернативӣ (шамолӣ, офтобӣ) ва газҳои биологӣ мусоидат намояд, ки мустақиман ба паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар ноҳияҳои дурдасти ҷумҳурӣ вобаста мебошад.

3. Сохтори соҳавии кишоварзӣ, муаммоҳо ва мачмӯи чорабиниҳои ба рушди соҳа мусоидаткунанда:

Кишоварзӣ соҳаи муҳими иқтисодиёти ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад. Дар ин соҳа то солҳои 90-ум 35-36% маҳсулоти умумии дохилиҷумҳурӣ истеҳсол карда мешуд. Аз ин қариб 39%-и фондҳои асосии истеҳсолии ҷумҳурӣ дар ин соҳа ҷамъ оварда шуда буданд. Зиёда аз 42 % аҳолии қобили меҳнати ҷумҳурӣ дар ин соҳа машғули кору фаъолият буданд¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ, - Душанбе Ирфон, 2018с, 255с.

Дар шароити имрӯза низ кишоварзӣ яке аз соҳаҳои муҳими иқтисодиёти ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад, ки дар он 26-27% маҳсулоти умумии дохилии ҷумҳурӣ истеҳсол карда мешавад. Ҳамчунон, 74,3% аҳолии ҷумҳурӣ дар деҳот сукунат меварзанд. Мувофиқи баъзе маълумотҳои аз 3/2 ҳиссаи даромадҳои аҳолии деҳот ба соҳаи кишоварзӣ алоқамандӣ дорад¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ,- Душанбе Ирфон, 2018с, 258с.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки соҳаҳои растанипарварии кишоварзӣ дар истеҳсолоти кишоварзӣ нақши муҳимро мебозад. Масалан дар соли 2021-ум дар соҳаҳои растанипарварӣ 88,0% маҳсулоти умумии соҳаи кишоварзии ҷумҳурӣ истеҳсол шудааст. Ин чунин маъно дорад, ки корхонаҳои кишоварзии ҷумҳурӣ асосан ба соҳаи растанипарварӣ махсус гардонида шудаанд.

Цараёни растанипарварӣ дар шароити мӯосир:

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки соҳаҳои растанипарварии кишоварзӣ дар истеҳсолоти кишоварзӣ нақши муҳимро мебозад. Масалан дар соли 2021-ум дар соҳаҳои растанипарварӣ 88,0% маҳсулоти умумии соҳаи кишоварзии ҷумҳурӣ истеҳсол шудааст. Ин чунин маъно дорад, ки корхонаҳои кишоварзии ҷумҳурӣ асосан ба соҳаи растанипарварӣ махсус гардонида шудаанд.

Чарани ислоҳот дар соҳаи кишоварзӣ:

Татбиқи ислоҳот дар соҳаи кишоварзӣ ба хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) озодии интихоб дар парвариши зироатҳои кишоварзӣ, инчунин имконияти гузаронидани кишти такрориро дар майдонҳои холишудаи аксарияти маҳалҳо дода, ҳамзамон ҳал шудани масъалаи қарзи хоҷагиҳои пахтакор иқтисодии ин соҳаро афзун намуд¹. Гузариш ба тарзи нави муносибатҳои иқтисодӣ ва ташкили шаклҳои нави хоҷагидорӣ, инчунин хусусигардони амвол дар соҳаи кишоварзӣ ба тағйироти кулӣ оварда расонид.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ,-
Душанбе Ирфон, 2018с, 548с.

Бояд тазаккур дод, ки соҳаи кишоварзӣ баҳши пешбарандаи иқтисодиёти Тоҷикистон ба шумор рафта, дар солҳои охир новобаста аз таъсири офатҳои табиӣ ва омилҳои бӯҳронӣ дар сатҳи зарурии устувор қарор дошта, ба ҳисоби миёна 18 - 21%¹ маҷмӯи маҳсулоти дохилро таъмин менамояд. Бо вуҷуди ин то ҳол масъалаҳои муҳими сиёсати аграрӣ, аз ҷумла номуайянии шаклҳои рушди минбаъдаи соҳаи кишоварзӣ, ки дар баҳши иқтисодӣ муҳиманд, то ҳол ҳали пурраи худро наёфтаанд.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ:

китоби дарсӣ, - Душанбе Ирфон, 2018с, 352с.

Масалан, дар соли 2021 нисбати соли 1991 ҳаҷми истеҳсоли зироатҳои ғалладонагӣҳо 580 ҳазор тонна афзоиш ёфтааст. Ҳамчунон, истеҳсоли картошка дар соли 2021 нисбати соли 1991 ба миқдори 986 ҳазор тонна афзоиш ёфтааст¹. Ҷи тавре, ки қайд намудем ин афзоиширо талаботи рӯзафзуни аҳолии ва зиёдшавии майдони кишти ин намуди зироатҳо ба вуҷуд овардааст.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ, - Душанбе Ирфон, 2018с, 548с.

Фикру андешаҳои дар боло овардашударо ҷамъбааст намуда, хубтару беҳтар мебуд барои пешгирӣ намудани муаммоҳои дар боло овардашуда ва рушди соҳаи кишоварзии мамлакат ҳалли чорабиниҳои зерин дар мадди аввал меистод: баланд бардоштани маҳсулонокии замин ва ҳосилнокии зироатҳои обӣ, афзун намудани ҳаҷми истеҳсол ва зиёд намудани майдони кишти маҳсулотҳои, ки талаботи аҳолиро бо маводи озуқа таъмин менамоянд; аз худ намудани заминҳои барои обёрӣ мувофиқ ва дар даҳсолаҳои наздик ба масоҳати зиёда аз 1 млн. га расонидани заминҳои обӣ (дар ҳозира ин рақам 732,4 ҳазор гектарро ташкил медиҳад); самаранок истифода бурдани захираҳои замин ва роҳ надодан бо мақсадҳои ғайрикишоварзӣ истифода бурдани захираҳои замини аҳамияти кишоварзӣ дошта; қабул ва амалисозии Барномаҳои барқарорсозӣ ва рушди минбаъдаи зироатҳои кишоварзӣ, соҳаи чорводорӣ ва ғайра, ба монанди барномаи боғу тоқпарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои солҳои 2005-2020 қабул шудааст;

4. Сохтори соҳавии нақлиёт ва алоқа. Муаммоҳо ва дурнамои рушди соҳаҳо.

Кайд кардан ҷоиз аст, ки яке аз элементҳои муҳими рушди иқтисоди миллии Тоҷикистон аз нақлиёти роҳи оҳан (беш аз 80 фоиз аз ҳаҷми умумии муомилоти моли савдои хориҷӣ, тақрибан 50 фоизи сафари муҳочирини меҳнатӣ ба Руссия, ҳамлу нақли беш аз се як қисми ҳамаи молҳо), автомобилӣ (беш аз 95 фоизи боркашонӣҳои дохилӣ) ва нақлиёти авиатсионӣ, инчунин соҳаи алоқа иборат мебошад¹.

1. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ,- Душанбе Ирфон, 2018с, 361с.

Вобаста ба хусусиятҳои
ҷойгиршавии ҷуғрофии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
нақлиёти автомобилӣ дар
ҳамлу нақли дохилӣ нақши
муҳим дошта, ҳамчунин яке
аз истеъмолкунандагони
асосии маҳсулоти нафт ба
ҳисоб меравад¹.

1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ.
Василаи таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 218с.

Истифодаи роҳи ҳавой:

Сарфи назар аз тадбирҳои андешидашуда
чиҳати кам кардани монополия ба ҳамлу нақли
ҳавой тарифи Корхонаи воҳиди давлатии
ҳавопаймоии «Тоҷик Эйр» дар муқоиса бо
дигар ширкатҳои авиатсионии минтақа
нисбатан баландтар аст, ҳарчанд баъзе
ширкатҳои авиатсионӣ низ тавассути тайёраҳои
собик Шӯравӣ хизматрасониро анҷом
медиханд¹.

Бахши алоқа

Бо дарназардошти ғунҷоиши ками нақлиётӣ, меҳнатталабии зиёд ва сатҳи баланди дурнамои инкишофи бахши мазкур дар бозори ҷаҳонӣ барои рушди минбаъда ояндадор ба назар мерасад. Дар айни замон корҳо оид ба иваз намудани стансияҳои ҳаммонанди телефони кӯҳна ба стансияҳои нави автоматии рақамӣ иваз карда шудаанд. Сатҳи шабакаҳои насбшуда дар ҷумҳурӣ ба рақамӣ ивазшуда 91,2 фоизро ташкил медиҳад¹.

1. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 245 с.

Адабиёти истифодашуда:

1. Қодиров Ш.Ш. Назарияи иқтисодӣ: иқтисоди миллӣ ва иқтисоди ҷаҳонӣ: Китоби дарсӣ – Душанбе: Амри илм, 2001. -134 с.
2. Национальная экономика: Учебник /Под. ред. Общ. ред. Р.М. Нуреева. –М.: ИНФРА-М, 2009.
3. *Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ»*. 28.12.2023 ш. Душанбе.
4. Тағоев Ҷ.Ҳ. Асосҳои микроиқтисодиёт (Воситаи таълим). – Душанбе: «Ирфон», 2006. -144 с.
5. Ҳақимов Ҳ. А. Ташкили идораи иқтисоди миллӣ. Василай таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2005. - 416 с.
6. Ҳақимов А.Ҳ., Шодиева Т.Г., Каримова М.Т., Қодиров Д.Б., Муминова Ф.М. Иқтисод ва идоракунии минтақа: Китоби дарсӣ. – Душанбе: Деваштич, 2002. – 276 с.
7. Ҳақимов Ҳ.А. Иқтисоди миллӣ: асосҳои бехатарӣ ва рақобатпазирӣ. Воситаи таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2007. - 488 с.
8. Исайнов Ҳ.Р. Иқтисоди миллӣ: китоби дарсӣ, -Душанбе Ирфон, 2018с, 548с.

ТАШАККУР БА ДИҚҚАТАТОН!